

ชื่อวิทยากร นพ.สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ

สรุปประเด็นสำคัญที่นำเสนอ

หลักคิด คือ แคนยีนหนังสือไม่พอแล้ว ทำไงดี?

วิธีที่ดีที่สุดคือ เดินให้ไกลที่สุด เดินเพื่อออกเสียงของพลเมือง ตั้งใจ ๑) เพื่อสร้างกระแสใน social media ๒) ได้พูดคุยกับผู้คนระหว่างทางเดิน และพูดคุยกับคนในหมู่บ้าน ชุมชน

สิ่งที่น่าสนใจ คือ ได้ตรวจสอบตัวเอง ถึงความหมายของคำว่า “พลเมือง” เมื่อทหารไม่ให้เดินต่อ ก็เกิดการจัดสรรบทบาทหน้าที่ คน ๒๐๐ คน ในที่สุดได้อาสาสมัคร ๑๑ คน เดินต่อ

งานนี้เป็นการบอกพลังพลเมืองว่า เราสามารถจัดการด้วยแขน ขาของเราเอง เราไม่ยื่นหนังสือแล้ว พวกเราในฐานะพลเมือง น่าจะหาโอกาสในการก้าวออกจาก safe zone ในบทบาทของเรา จะสร้างพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก จะข้ามพ้น safe zone ได้ ก็ต้องค้นหาค้นหาของตัวเองให้ได้ สิ่งที่ทำไปหนุนเสริมอะไรตรงไหน

สรุป

อาศัยความกล้าของคนคนเดียว ตูด นาคกร สามารถส่งไม้พลัดต่อไปได้

ฮีโร่ไม่มีคนเดียว ทุกคนทำได้

ชื่อวิทยากร นายประยงค์ ดอกกล้าโย

สาระสำคัญ

ที่มาของปัญหาคือ

๑. ที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ กระจุกตัวจากการออกโฉนดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ ๒๕๔๗ ให้กับปัจเจก แล้วเข้าสู่ระบบตลาด คนรวยสามารถครอบครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ได้มาก คนที่ครอบครองที่ดิน ๑๕ ล้านคน ใน ๓ ล้านคน พบว่ามีคนเดียวที่มีที่ดินที่มีโฉนด หกแสนสามหมื่นกว่าไร่
๒. ที่ดินแพงขึ้น คนจนเข้าไม่ถึงที่ดิน ทำให้คนเข้าไปอยู่ในเขตที่ดินของรัฐจำนวนมาก

แนวทาง/ข้อเสนอในการแก้ไข

๑. จำกัดการถือครองที่ดิน
๒. จัดทำภาษีที่ดิน แต่ยังมีข้อโต้แย้งว่าเก็บภาษีคนจนไม่ได้ เพราะคนจนไม่สามารถจ่ายได้ ซึ่งมีจำนวนกว่า ๓๐ ล้านคน
๓. ตั้งธนาคารที่ดิน จะทำให้คนจนเข้าถึงที่ดินได้มากขึ้น เป็นการกระจายที่ดินให้คนจนเข้าถึงที่ดินได้
๔. จัดทำโฉนดชุมชน ตั้งกรรมสิทธิ์ร่วม ให้มีการแยกแยะระหว่างชาวบ้านกับนายทุน

การขับเคลื่อน

“ร้อยคนเริ่ม หมื่นคนรู้ แสนคนรู้ ล้านคนร่วม” จับมือกับเครือข่ายการกระจายอำนาจ หรือกลุ่มจังหวัดจัดการตนเอง เพื่อนำร่องจังหวัดปกครองตนเอง เป็นการดึงอำนาจการบริหารจากราชการมาสู่จังหวัดและใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น เน้นให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้

จากบทเรียนที่ผ่านมา ได้ยื่นกฎหมายกับ สปช. ๔ ฉบับ ได้แก่ (ร่าง)พ.ร.บ.โอนดชุมชนฯ พ.ศ. (ร่าง) พ.ร.บ. ภาษีที่ดินอัตราก้าวหน้า พ.ศ. (ร่าง) พ.ร.บ.ธนาคารที่ดิน พ.ศ. (ร่าง) พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม พ.ศ. แต่ไม่ผ่าน ๑ ฉบับ คือ (ร่าง) พ.ร.บ.ภาษีที่ดินอัตราก้าวหน้า พ.ศ.

สรุปบทเรียนการขับเคลื่อน

“ไม่เคยสอนให้ชาวบ้านมีความหวังกับรัฐบาล แต่ขอให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง”

การเปลี่ยนแปลงต้องเกิดจากความกล้า

สรุปบทเรียน การขับเคลื่อนที่มาจากรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งยาก แต่ การขับเคลื่อนในรัฐบาลรัฐประหาร ล้าบากมากกว่า

ความเป็นเอกภาพเกิดเพราะก้าวพ้นความกล้า

ชนะเมื่อไหร่ไม่รู้ แต่เมื่อตื่นเช้ามายังสู้แสดงว่ายังไม่แพ้

ชื่อวิทยากร นายสวิง ตันอุดม

สรุปประเด็นสำคัญที่นำเสนอ

เรื่องการจัดการตนเอง “เราแบ่งอำนาจในการจัดการ ไม่ได้เป็นการแบ่งพื้นที่”

บทเรียนการขับเคลื่อน พลเมืองต้องทำอะไร ต้องมีธงนำในการเปลี่ยนประเทศไทย

สำคัญคือเรื่องการรวมศูนย์อำนาจ ที่ดูตลกเรื่องเข้ามา เราพัฒนาประเทศของเราไปเป็น “โตเดี่ยว ที่อื่นจนหมด” ไปไม่ได้เพราะความเหลื่อมล้ำ เพราะว่า กทม. หาเงิน ๑๐๐ บาท ได้ใช้เพียง ๒๖ บาท กทม. แบ่งใช้เงิน ๗๖ บาท โครงสร้างนี้ทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำ

ผลของการรวมศูนย์อำนาจ

๑. ทุกอย่างของชุมชนท้องถิ่นสูญหาย เช่น วัฒนธรรม ความเป็นตัวตน ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น
๒. ประชาชนเกิดการเรียนรู้ เกิดการแย่งชิงทรัพยากร งบประมาณ กลายเป็นรัฐรวมศูนย์อำนาจที่ไร้ประสิทธิภาพ

ทางออก/วิธีการ คือ สร้างความเข้มแข็งจากฐานราก ให้ส่วนกลางทำบางเรื่องที่สำคัญ เช่น งานต่างประเทศ ระบบเงินตรา ตราสาร กองทัพ ต้องพูดเรื่องแบ่งอำนาจ ไม่ใช่การถ่ายโอนอำนาจ

สำคัญคือวิธีคิด ปัญหาต้องถูกแก้ไขในพื้นที่ “ทำไมทำกระจุกบานเดียว ทำไมไม่ทำกระจุกเล็ก ๆ หลายบาน” เมื่อกระจุกบานเดียวรั่วก็รั่วไปหมด

สร้างวาทกรรม “จังหวัดจัดการตนเอง จังหวัดปกครองตนเอง” สิ่งที่ต้องทำคือ

๑. สถาปนามือง
๒. สร้างกฎหมาย

ยุทธศาสตร์

๑. สร้างพื้นที่รูปธรรมในการจัดการตนเอง
๒. สร้างพื้นที่ทางสังคม
๓. สร้างพื้นที่ทางนโยบาย

เราต้องขับเคลื่อนต่อไป “ถ้าไม่กระจายอำนาจ อย่าเรียกว่าปฏิรูป”

ชื่อวิทยากร ปรีดา คงแป้น :บทรเรียน 12 ปี ไทยพลัดถิ่น เพื่อก้าวข้ามกำแพงแห่งสัญชาติสู่ความเป็นพลเมืองไทย

สาระสำคัญ

บทรเรียน 12 ปี ในการเคลื่อนไหวต่อสู้สู่ความเป็นพลเมืองไทยของคนไทยพลัดถิ่นนั้น กำแพงหนึ่งที่เราต้องฝ่า ทะลุคือการยึดเยียดกำแพง “ความมั่นคง” มาให้ นิยามของไทยพลัดถิ่น คือผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยที่ต้องกลายเป็นคนใน บังคับของประเทศอื่น โดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีตฯ เดิมคนไทยพลัดถิ่น เคยอาศัยอยู่ในที่ซึ่งเดิมเป็นเขตแดนไทย เช่น มะริด ทวาย ตะนาวศรี เกาะกง อาจสรุปสั้นๆ ว่าเป็นคนไทยที่มี “สัญชาติพวามั่ว” อ่างว่างดูจไร้แผ่นดิน ไม่มีที่ไปและไปไหนไม่ได้ ไทยพลัดถิ่น จึงเป็น “ผู้ไร้สิทธิ์ที่จะมีสิทธิ” ทั้งในไทย และพม่า เป็นชีวิตที่เปลี่ยวเปล่า ไร้ค่า ไร้ความหมาย และขมขื่น สำคัญที่สุดคือมี “ฝึความมั่นคงมาหลอกหลอน”

กระบวนการเคลื่อนไหวของคนไร้สัญชาติ

กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นได้รวมกลุ่มกันเป็น “เครือข่ายแก้ปัญหาคืนสัญชาติคนไทย” ภายใต้การสนับสนุนของ มูลนิธิชุมชนไท โดยแบ่งเป็นช่วงการเคลื่อนไหวได้ 3 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงก่อร่างสร้างตัวตน “เครือข่ายฯ ไทยพลัดถิ่น” 2) ช่วงการขับเคลื่อน พ.ร.บ. สัญชาติ และ 3) ช่วงหลังได้ พ.ร.บ. สัญชาติ

มีหัวใจสำคัญ เริ่มแรก คือ รวมคน รวมใจ มาช่วงที่ 2 เน้น การทำงานเป็นกลุ่ม ทุ่มหมัดใจ ไม่ขัดแย้ง เชื่อมมัน เครือข่าย มุ่งสู่เป้าหมายหลัก ได้คืนสัญชาติไทย กระทั่งเมื่อได้ พ.ร.บ.สัญชาติ ยังต้องทำงานต่อ และชูประเด็นการคืน สัญชาติให้ได้มากที่สุด การฟื้นฟูวิถีชีวิตและความมั่นคงในที่อยู่อาศัย กระทั่งการปฏิรูปกระบวนการแก้ไขทั้งระบบก่อน จะเปิดเสรีอาเซียน

บทเรียนจากการขับเคลื่อนพลเมืองไทยพลัดถิ่น

ด้านกระบวนการทำงาน เริ่มจากการสำรวจสภาพปัญหา มีการจัดตั้งกลุ่มและเครือข่าย มีการพูดคุยอย่างต่อเนื่อง ร่วมกิจกรรมกับสาธารณะรวมถึงอาจร่วมในกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วย

ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่ามีตั้งแต่ผู้มีอิทธิพลในชุมชน การเดินทางออกนอกพื้นที่ การคอร์รัปชั่น ทักษะคดี รวมถึงความรู้ของคนไทยพลัดถิ่นที่ยังมีไม่มาก

ในส่วนรูปธรรมความสำเร็จ พบว่า มีความสำเร็จจากการร่างกฎหมายด้วยตัวเอง มีการทำสื่อเป็น มีการจัดตั้ง กองทุน (ออมสินไม้) มีเข้มแข็งที่เข้มแข็ง

คุณค่าที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหว พบว่าเรามี “ความกล้า” และ “สังคมนยอมรับ” มากขึ้น

เราพบว่า “บัตรประชาชนไม่ใช่คำตอบสุดท้าย” สำหรับการเป็นพลเมืองไทย ดังนั้นจึงต้องหมั่นตั้งคำถามและ วางเป้าในการทำงานสำคัญๆ เช่น มีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ผลักดันกองทุนฟื้นฟูคุณภาพชีวิต มีที่ดิน ที่อยู่อาศัย มีการสืบ สานรุ่นต่อรุ่น มีสิทธิพื้นฐานทางกฎหมาย และเป็นพลเมืองไทยอย่างเข้มแข็ง

ภาพฝันในการขับเคลื่อน คือ ก่อนการประกาศเสรีอาเซียน จะต้องไม่มีคนไร้สัญชาติในอาเซียน ASEAN NO STATESS PEOPLE

จากรูปรธรรมการขับเคลื่อนของคนชายขอบ คนไร้สิทธิ คนไร้สัญชาติ ยังทำให้เห็นพลังของการขับเคลื่อนได้ ดังนั้นคนไทย พลเมืองไทยต้องทำได้ โดยต้องมีความจริง มีหัวใจที่มุ่งมั่น สร้างโอกาสการเรียนรู้ท่ามกลางการทำจริง

สรุปบทเรียนการขับเคลื่อนของ ๔ กรณี

๑. สร้างพื้นที่สาธารณะทางสังคม
๒. สร้างการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สังคมสนับสนุน
๓. มีงานวิชาการรองรับ และมีการเคลื่อนไหวใช้วิชาการ
๔. มีการเคลื่อนคนให้เกิดพลังร่วม

“วิกฤตอยู่ในชีวิตจริง ต้องใช้พลังจากชีวิตจริงเปลี่ยนสังคม เปลี่ยนประเทศไทย อยู่ที่ว่าจะลงมือทำหรือเปล่า”

ชื่อวิทยากร นพ.พลเดช ปิ่นประทีป

๑. มุมมองบทเรียนรู้จาก ๔ เรื่อง

ประเด็นหาทุนพลังงาน: พลังพลเมือง พลังปฏิบัติการ พลังความรู้ พลังความกล้าหาญ แสดงออกในภาวะกฏอัยการศึก

ประเด็นที่ดิน : พลังผู้ยากไร้ พลังคนยากจน พลังปัญหาพื้นที่รูปธรรม เสียงเรียกร้องกระจายทรัพยากรที่ดิน ที่เรียกว่าเห็นกันอยู่คาตาแต่ไม่มีปัญญาแก้ เสียงเรียกร้องให้แก้ปัญหาที่ดิน เป็นพลังที่ปลุกสำนึกมโนธรรมของสังคมไทย ปลุกสำนึกพลเมืองไทย ประเด็นปัญหาที่ชี้โดยข้อมูลคนไทยทั่วประเทศ

ประเด็นจังหวัดจัดการตนเอง : พลังชุมชนท้องถิ่น และพลังประชาคมท้องถิ่น (ธุรกิจท้องถิ่น สื่อมวลชนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย) ใช้วาทกรรม “จังหวัดจัดการตนเอง จังหวัดปกครองตนเอง” และนำไปสู่การคืนอำนาจ เป็นพลังของวาทกรรม

ประเด็นคนไทยพลัดถิ่น : เป็นพลังของคนชายขอบ เป็นพลังเมืองคนไร้สัญชาติ คนไร้สถานะ ผู้ตื่นรู้จากวิกฤตในชีวิตจริง เป็นพลังเปลี่ยนประเทศด้วยการเดินเท้า เป็น “พลังของมดปลวก” โดยแท้

๒. บทเรียนรู้จากต่างประเทศ เรื่องประชาธิปไตยในโลกตะวันตก มีประชาสังคมที่เข้มแข็งเป็นฐาน

๒.๑ การเมืองของพลเมืองเป็นการเมืองที่วาดด้วยการสื่อสาร เป็นการเมืองที่วาดด้วยวาทกรรม

๒.๒ ประชาสังคม ประชาธิปไตย มีวิวัฒนาการ ผ่านการนองเลือด สังคมเข้มแข็ง เป็นการต่อสู้ ถ่วงดุลเรียนรู้ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างอำนาจป็น (รัฐ กฎหมาย คุณตารา) กับ อำนาจปากและปากกา

๒.๓ ความเป็นพลเมือง หรือสังคมที่เข้มแข็งไม่อาจเกิดได้จากการศึกษาเรียนรู้ แต่ต้องเกิดขึ้นจากปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน เหมือนเป็นปฏิบัติการสาธารณะ (public actions or public acting)

๓. พลังพลเมืองสามารถเปลี่ยนประเทศไทยได้จริง

๓.๑ จิตสำนึกกระแสความเป็นพลเมืองเยอะ และหลากหลายมาก คือ พลังที่เป็นกลุ่มก้อนเติบโตขึ้น ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เชิงปริมาณ คือการเติบโตของพลเมืองที่เป็นปัจเจก (ชนชั้นกลางพึ่งตนเองได้แล้ว)ที่ห้วงใยต่อสังคม มีจิตสำนึกเกิดพลังพลเมือง, กลุ่มองค์กรเครือข่ายของภาคพลเมือง เป็นการเติบโตของจิตสำนึกของพลังพลเมืองที่เป็นกลุ่ม ทั้งจากองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม ธุรกิจชุมชน จิตสาธารณะ อารมณ์ร่วมของคนไทยมีความต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่ง ทำให้ผู้คนอยู่เฉยไม่ได้, ดูได้จากกระแสการเบื้อหน่วยการเมืองตัวแทนมีสูงขึ้น เช่น ปัญหาทุจริตที่ไม่มีทางแก้

๓.๒ องค์กรความรู้ ภูมิปัญญา ประเด็นลึก เชิงระบบ เชิงนโยบาย เกิดการจัดการอย่างเป็นระบบภายใต้การปฏิรูประบบสุขภาพตั้งแต่ปี ๔๓ มีการส่งมอบเป็นชุดความรู้ เช่น คณะกรรมการปฏิรูป และคณะกรรมการจัดสมัชชาปฏิรูป ฯลฯ ถูกส่งผ่านไปสู่การบรรจุเป็นรัฐธรรมนูญร่างที่ ๑ ในระดับ ๙๐-๙๕ % โดย

การออกแบบกรอบแนวคิด conceptual design เสร็จประมาณ ๗๐-๗๕ % ไปสู่การทำการปฏิรูป

การออกแบบเชิงองค์กร organizer เสร็จประมาณ 60%

การออกแบบทางกฎหมาย Legal design เสร็จประมาณ 20 %